

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

„Broń jądrowa jako instrument polityki bezpieczeństwa w procesach integracyjnych i dezintegracyjnych systemu bezpieczeństwa międzynarodowego”

Słowa kluczowe: broń jądrowa, odstraszenie, polityka bezpieczeństwa, obrona narodowa, rozbrojenie nuklearne

Przedmiotem badań uczyniono problem wykorzystania broni jądrowej jako instrumentu polityki bezpieczeństwa w procesach integracyjnych i dezintegracyjnych systemu bezpieczeństwa międzynarodowego. W następstwie rozważań autora wyłoniły się pytania i problemy badawcze dotyczące roli broni jądrowej w polityce bezpieczeństwa. W procesie badań przeanalizowano rolę broni jądrowej i problematykę jej wykorzystywania jako metody odstraszenia. Metoda ta miała wpływ na kształtowanie i zapewnienie bezpieczeństwa mocarstw systemu bipolarnego w trakcie pierwszej epoki nuklearnej, a także mocarstw policentrycznego systemu bezpieczeństwa w drugiej epoce nuklearnej po 1991 r.

Celem badawczym uczyniono analizę broni jądrowej jako istotnego komponentu polityki bezpieczeństwa. Środek ten znalazł swoje integralne miejsce w doktrynach i strategiach bezpieczeństwa. W pierwszej fazie badań skoncentrowano się na działaniach Stanów Zjednoczonych i Związku Radzieckim oraz państwach członkowskich Sojuszu NATO i Układu Warszawskiego, zintegrowanych pod „parasolami atomowymi” obu tych sojuszy. Drugi etap badań miał na celu przegląd i opis regionalnych mocarstw jądrowych w policentrycznym systemie bezpieczeństwa oraz znaczenie ich polityki w środowisku bezpieczeństwa. Całe opracowanie składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów merytorycznych, zakończenia, bibliografii oraz wykazu ilustracji i tabel.

W procesie badawczym przyjęto odpowiedni aparat metodologiczny służący rozwiązaniu problemów badawczych. Na cykl metodologiczny składały się następujące czynności: zdefiniowanie przedmiotu i celu badań; określenie problemu badawczego i hipotezy roboczej; wybór metod i technik badawczych; zgromadzenie i opracowanie materiału badawczego; sformułowanie wniosków.

Rozdział I stanowił studium badań nad bronią jądrową w teoretycznym i praktycznym wymiarze. Jego treść koncentruje się na zagadnieniach teoretycznych związanych z bronią jądrową. Przedstawia genezę i ewolucję tej broni oraz wyjaśnia jej rodzaje. Ponadto analizuje postawy strategicznego myślenia w epoce nuklearnej. Rozdział II przedstawił rolę broni jądrowej w bipolarnym systemie bezpieczeństwa międzynarodowego. Etap ten dowiódł, że zakończony sukcesem amerykański projekt Manhattan zainspirował ZSRR do zbudowania własnej bomby atomowej. Wskazano, że osiągnięty status nuklearny zainicjował bezprecedensowy wyścig zbrojeń między dwoma mocarstwami i państwami znajdującymi się

w ich ideologicznej orbicie. Oceniono, że dysponowanie bronią atomową dawało status militarnej potęgi i gwarantowało dominację we własnej strefie wpływów. W tej części uwidoczniło się, że broń atomowa wykorzystywana była do odstraszenia. W rozdziale dowiedziano, że państwa, które nie były w stanie zdobyć arsenału nuklearnego niejako automatycznie stawały się uczestnikami istniejących sojuszy bezpieczeństwa: NATO i Układu Warszawskiego, które gwarantowały im „parasol atomowy”.

Rozdział III koncentrował się na broni jądrowej jako instrumencie polityki bezpieczeństwa supermocarstw: USA i ZSRR. Przybliżył zagadnienie ewolucji polityki bezpieczeństwa międzynarodowego na przestrzeni pięciu kolejnych dekad, począwszy od roku 1954. Przeanalizowano w nim działania dyplomacji i strategię bezpieczeństwa realizowane przez poszczególnych prezydentów Stanów Zjednoczonych oraz przywódców Związku Radzieckiego. Owe dylematy badawcze prowadzono w ścisłym związku z kwestiami dotyczącymi doktryn politycznych poszczególnych przywódców, ze szczególnym uwzględnieniem analizy zagadnienia bezpieczeństwa państwa. Treści rozdziału III oscyływały wokół zagadnienia eskalacji napięć i okresów odprężenia, jakie miały miejsce w systemie bezpieczeństwa.

W rozdziale IV autor przeanalizował funkcję broni nuklearnej w nowym, policentrycznym systemie bezpieczeństwa obowiązującym po roku 1991. Rozdział ten stanowił studium nowego porządku międzynarodowego, który wyłonił się po rozpadzie bipolarnego systemu bezpieczeństwa. Omówiono w nim problematykę bezpieczeństwa narodowego na przykładzie polityki regionalnych mocarstw nuklearnych: Federacji Rosyjskiej, Francji, Wielkiej Brytanii, Chin, Indii, Pakistanu, Izraela, Korei Północnej oraz aspirującego do tego miana Iranu. W rozdziale ukazano również funkcjonowanie drugiej epoki nuklearnej, a badania dowiodły, że procesy zachodzące w nowym systemie bezpieczeństwa były bardziej ryzykowne w porównaniu do bipolarnego systemu bezpieczeństwa.

Rozdział V stanowił analizę regulacji prawnych, które przyczyniły się do denuklearyzacji systemu bezpieczeństwa międzynarodowego. W rozdziale wyjaśniono zjawisko nieprolifracji w systemie bezpieczeństwa międzynarodowego i poddano ocenie funkcjonowanie stref bezaatomowych. Scharakteryzowano wybrane instytucje międzynarodowe oraz przeprowadzono analizę środowisk, w których prowadzone są działania na rzecz wyeliminowania przedsięwzięć zbrojnych.

W zakończeniu przedstawiono wyniki badań i porównanie arsenałów nuklearnych mocarstw w oparciu o najbardziej aktualne informacje, które domykają proces badawczy w 2020 roku. Wyznaczono również kierunek przyszłych badań w obszarze zagadnień podjętych w niniejszej rozprawie. Jak wynika z przeprowadzonych analiz broń jądrowa jest istotnym elementem procesów integracyjnych i dezintegracyjnych systemu bezpieczeństwa międzynarodowego. Oddziałuje ona istotnie na kształtowanie polityki bezpieczeństwa poszczególnych państw, umacnianie potęgi militarnej światowych mocarstw, jak i kreowanie

aspiracji regionalnych liderów. Wpływa poprzez to z jednej strony na integrację, ale też poprzez zagrożenie ryzykownym i nieodpowiedzialnym jej użyciem w określonych okolicznościach skutkuje dezintegracją systemu. Generalnym wnioskiem jest fakt, że państwa nie zrezygnują z broni nuklearnej, albowiem stanowi ona w koncepcjach bezpieczeństwa funkcję odstraszania przed agresją zewnętrzną, służy realizacji celów dyplomatycznych, wzmacnia trwałość reżimów politycznych.

23.11.2020r.

Stam Adam Wamblich